

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Égész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Évenként 20 iv zenemelléklettel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM:

PULSZKY FERENCZ: *Oroszország és hazánk.* — *A Kurácsanyi-pályázat.* — Irodalmi hírek.

ZENE:

Spohr Lajos. — Zenészet hírek.

SZINHÁZ:

RF: *A hét története.* — Színházi hírek.

KÉPZŐMŰVÉSZET:

Képzőművészeti hírek.

OROSZORSZÁG ÉS HAZÁNK.

Irtta Dr. THALLÓCZY LAJOS, Budapest, az Athenaeum-társulat kiadása, 1884. Ára 2 ft 50 kr.

Régi időkben sok nehézséggel járt a külföldi utazás; útlevél kellett hozzá, azt pedig nem könnyen adta meg a cancellaria Bécsben, mert Metternich idejében félték a külföldi eszmék behozatalától, nehogy a liberalismus megmértelyezze a közönséget. Ugyanazért kevés volt a világot látott ember az országban, s a ki visszajött utazásairól, az nevezetes emberré vált a maga körében s talált mindig hallgatókra, ha élelményeit s tapasztalásait elbeszélte. Ez volt az útleírások időszak. Bölöni Farkas Sándor utazása Észak-Amerikában általános feltűnést gerjesztett és számos olvasóra talált, éppen úgy, mint Szemere Bertalan és Gorove útleírásai önálló munkákban és azon rövidebb cikkek, melyeket én és Trefort Ágoston az »Arvíz-könyv«-ben közöltünk. A külföld akkor az olvasóközönségnél az ismeretlen újság bájával bírt, kevés embernek jutott osztályrészüül, hogy idegen országokat saját szemével lásson. Most ellenben minden ember utazik, nincs világrész, hová magyar nem vetődött volna, körülhajózták a földet, időztek Indiában, Ausztráliában, Japánban, Szibériában, az európai tenger földjében gyakori a magyar vendég, az írók és művészek úgy rándulnak ki Párisba, mint azelőtt Temesvárra vagy Erdélybe, a mérnökök és építészek Athent látogatják meg egy napra és Konstantinápolyt háromra; az útleírás kijött a divatból, ki is írta azt le, a mit hírlapokból bőven ismerünk; ember legyen, ki ezt úgy tegye meg, hogy olvasóra is találjon.

A legújabb utazási leírás dr. Thallóczy Lajos könyve, mely »Oroszország és Hazánk« című alatt a magyar királyi földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium támogatásával, talán törléseivel is, az Athenaeumból jött ki; ezen czimből gyanítjuk, hogy a kereskedelmi ministerium küldte ki a fiatal tudóst Oroszországba s hogy ő jelentéseit a mezőgazdasági állapotokról, gabonatermelésről, állattenyésztésről, borkivitelről, Oroszország iparáról és kereskedéséről, mindezt kapcsolatban a magyar viszonyokkal, e kötetben összefoglalta, s minthogy az ily statisztikai adatokkal bőven ellátott szakértekesek a közönséges olvasó számára nagyon nehezen emészthető ételek, elől-hátul oly mártást adott hozzá általános észrevételeivel az orosz publicistikáról s képes úti emlékeivel, hogy könyve az átlagos olvasó mulattatásául is szolgálhasson. Látszik, hogy a szerző fiatal, a ki még nem uralkodik a forma felett s nem tud munkájának egységét adni. Sokat tanult, sokat tapasztalt s mindezt most egyszerre élénkbe akarja tálni, olyannyira, hogy az egyik mellékletben igen becses adatokat is ad hazánk közgazdasági változásaihoz az úrbér megszüntetése óta, feleletet adván meggyéknél azon kérdésekre, vajjon a volt jobbágyosság gazdagodott-e azóta, a közbirtokos osztály hanyatlott-e, a föld megművelésének módja javult-e, mi a nagybirtok állapota, hány hold mindenütt a termőföld, mi a kiszámított tiszta jövedelem s a földadó. Igaz, hogy szerző nem mondja meg, honnan szerezte ezen mellékletet, mely roppantul érdekes, ha megbízható, de mégis csak igen laza kapcsolatban áll az úrbér megszüntetésével. E tekintetben is mondhatjuk, hogy a munka legnagyobb hibája alak, a mennyiben nincsen részletei közt szerves összefüggés s az anyag nincs egyformán átdolgozva. Inkább értékes monographiák sorozatának mondhatnók, melyek a szakembert annál inkább érdeklik, minthogy az orosz statisztikai adatokhoz összehasonlítául mindenütt hozzá van téve a magyar állapot, sőt némely cikkekben, mint például ott, hol az orosz volt jobbágyosságról értekezik felszabadítása után s visszapillant a magyar volt jobbágyosság állapotára, a hazai rész bővebben ki van fejtve s jobban áttanulmányozva, mint az orosz, melyről szerző világos képet adni elmulasztott; nem mondja meg nekünk például, mi az orosz szabad parasztek mostani állapota s mennyire képesek vagy képtelenek a váltási díj lefizetésére s miként apad vagy növekedik évenként adóhátralékuk. Azt sem látjuk értekezéséből, miként történt Oroszországban a földfelosztás s elkülönözés a földesuri alodumtól, mérnökök mérték-e fel mindenütt az egyes földde-

ket, végre mennyire előnyös vagy mennyire nehezkedik a Mír vagyis községi földközönség intézménye a volt jobbágyosság nemcsak gazdasági, hanem társadalmi viszonyaira. Jellemző az orosz paraszt művelődési fokára nézve, a mit szerző elbeszél, hogy felszabadulásuknak nem is örültek a jobbágyok, sőt némely faluban fel is lázadtak; nem értették meg a törvényt, s meg vannak győződve, hogy nem az történt, a mit a czár akart. Szerző kiemeli ellentétben a magyar jobbágy intelligenciáját, előadja a kárpótlás menetét tisztán és világosan s ennek elkészését s végeredményét. Ezen jól kidolgozott fejezetnek felvilágosításául szolgál a fennemlített melléklet is, melyről szerző röviden megjegyzi, hogy hivatalos előtanulmányok hiányában meggyéknél megbízható adatokat s tudósítást szerzett maga, csak hogy elhallgatja, mi módon szerezte azokat; igaz, hogy csak magánmunkálatnak nevezi, próbakísérletnek, de bizik, hogy nagyon messze nem jár az igazságtól, e szerint a kételynek is hágy helyet.

Thallóczy könyvének tudományos statisztikai részéről általán elmondhatjuk, hogy becses adatokban bővelkedik, például a gabonatermelésről írott szorgalmas cikkek. Mind ezek értelmesen fel vannak dolgozva s az oroszot még inkább érdekelnék, mint a magyart, mert kölcsönös érintkezéseink gyérek s kereskedelmünk a védvámrendszer következtében nagyon csekély lévén, az ily munka, mint a szerzőé, inkább csak a közgazdasági körököt érdekli; úti emlékei ellenben a nagy közönségre számítvák, s elég élénk képét adják Dél-Oroszország kulturális városi életének. Szerző nem beszél el hosszasan utazását, de képeket ad Odessáról, Kiewről, Moszkváról, Nishni-Nowgorodról, Kazanról, Astrakánról, a kirgiz-sivatagról, a kaukázusi vidékről és Krímiából, elég élénken egyenetlen iránylyal, hol bővebben, hol távirdai szorossággal; megjegyzései hol szellemesek, hol semmit nem mondnók, mint például, midőn elbeszéli nekünk, hogy Odessában igen kellemes időtöltést szerezhet magának az idegen családi körben s tanulmányokat tehet az utazó, kit a modern kereskedelmi viszonyok érdekelnék. Ezért ugyan nem szükséges Odessába utazni, hiszen ezt az idegen nem csak Odessában, de minden kereskedő városban teheti. Megjegyezzük azonban, hogy szerző észrevételei általában a fent idézett-nél sokkal jobb és érdekesebbek, mulattatók s tanulságosak s megérdemlik az olvasóközönség különös figyelmét.

PULSZKY FERENCZ.

A KARÁCSONYI PÁLYÁZAT.

A magyar tudományos akadémia ülése.

A magyar tudományos akadémia márcz. 31-én d. u. 5 órakor Lónyai Menyhért gróf elnöke alatt *összes ülést* tartott, melyen HUNFALVY Pál Lönnrót Illés finn tudós halálát jelentette be. Lönnrót a Kalevala népeposz kiadója, akadémiaiánknak régebbi idő óta külföldi tagja volt. A hírneves tudós halála fölötti fájdalomnak az akadémia Helsingforsba küldött távirattal fog kifejezést adni.

Ezután dr. HEINRICH Gusztáv jelentést olvasott föl a *Karácsonyi-pályázat* eredményéről — mely abban áll, hogy a pályadíjakat az idén nem adják ki. A jelentésből közöljük a következőket.

»A gróf Karácsonyi Guidó nagylelkű alapítványából hirdetett pályázatra, az akadémiai ügyrend 111. §-a értelmében, az 1882—83-ik évi ciklusban »komoly drámai művek« pályáztak. A kitűzött határnapig, 1883. december 31-éig negyvenhat drámai munka érkezett be, melyek közül csak a XXXIX. számú, »Rajongók« című, mint vigjáték, nem jöhetett tekintetbe. A többi negyvenöt darabot az akadémiai ügyrend 114. §-a értelmében kiküldött bíráló bizottság, — mely Zichy Antal tiszteletbeli tag elnöke alatt, Arany László, Heinrich Gusztáv, Pompéry János és Szigeti József lev. tagokból állott — átvette, elolvasta és megbíráta és a jelentés szerkesztésével a tisztelettel alulírottat bízta meg.

Már eleve nem valószínű, hogy negyvenöt egyszerre érkező dráma mind kiváló, vagy csak középszerű munka is legyen és a bíráló bizottság meglegedett volna azzal is, ha e daraboknak legalább egyharmada felelt volna meg a szerény igényeknek. De e várakozásunk nagyon túlzottnak bizonyult, mert a negyvenöt dráma közül kerek számmal negyven olyan, hogy sem elolvasni, sem róluk részletesen referálni nem érdemes.

A pályázati szabályzat 112. §-a igen tágra szabja a komoly dráma körét, voltaképpen éppen csak a vigjátékot zárva ki belőle. És a beérkezett darabok csakugyan a félig és egészen komoly dráma minden képzelhető színezetét képviselik. Van történeti és társadalmi tragédia, történeti és társadalmi színmű, regényes história, történeti korrajz, népszínmű stb. Némelyikben a történeti események vagy nevek csak háttérül szolgálnak, másokban egyes társadalmi problémák megoldása lebeg a szerzők szeme előtt.

Leggyengébbek a történeti tárgyú darabok. A legtöbb szerző azt hiszi, hogy elegendő tesz a történeti tragédia feladatának, ha hőstét II. Andrásnak vagy IV. Lászlónak, Gray Jankának vagy Neronak nevezi. A korok szelleméről nincs fogalmuk; darabjaik nemesak a közönséges anachronismustól hemzsegnek — hisz az ilyeneken sokszor könnyű segíteni, — de az egész munka egyetlen anachronismus. Lehető bőkezűen szerepeltetik a külső történeti elemeket, a kunokat vagy a lordokat vagy a senatorokat, — de, úgy látszik, nem sejtik, hogy különböző korokban különböző problémák foglalkoztatták az elméket és hogy az emberi érzés nyilatkozásai kívánságokban és tettekben felismerhetően módosulnak a századok folyamában.

A történeti tragoediák szerzői általában nem kisebb mintát tartanak szem előtt, mint Shakspeare Macbethjét. Iszonyú alakok, borzasztó tettek, számtalan gyilkolás, minden képzelhető eszközzel, megőrülés, kísértetek szereplése stb., azok az elemek, melyeknek fokozásában és szaporításában találják a modern tragoedia-író feladatát.

A társadalmi darabok, melyek a modern életből veszik tárgyaikat, a mindenféle erkölcsi piszoknak dúsgazdag gyűjteményei. Rablás, gyilkolás, vérfertőzés, sikkasztás, erőszak stb. a legtöbb darabban kombinálva

vannak. A tragicum helyébe a gaszág lép, s természetesen a tragicus catharsis helyébe az aesthetikai s erkölcsi undor.

A pályázók nagy része eléggé olvasott, ezt bizonyítják a folytonos kölcsönzések első és másodrangú drámákból, de alig egy pár van, ki gondolkodva olvasta mintáit vagy tanulmányozta volna a drámai költészet törvényeit, az elengedhetetlen s semmi tanulmány nélkül nem pótolható hivatottságról nem is szólva.

Ilyen a pályázó negyvenöt darab közül körülbelül negyven.

A hátralevők közül is csak kettő ragadta meg a bírálók figyelmét.

Az 1. számú »*Melanie*« színmű, öt felvonásban, úgy látszik, a pályázat áldozata, mert csakis az ideai pályázat követelményei vihették a szerzőt arra, hogy a feldolgozott tárgyat színművé erőszakolja, holott az tisztán csak vigjátékban volna feldolgozható.

Színtén gyakorlott és ügyes íróra vall a XLIII. sz. »*Wanda*« című dráma öt felvonásban. De itt meg a szerző abban hibázta el a dolgot, hogy csak novellisticus feldolgozásra alkalmas tárgyat erőszakolt a drámai alakba. Nincs is a darabnak igazi cselekvénye, bár elég történik benne, és a véletlennek nagyon is nagy szerep jutott.

Körülbelül egy niveau állnak a XXIX. sz. »*Pahten Roman gróf*« történeti dráma öt felvonásban és a XXXI. sz. »*A házárta*« tragédia öt felvonásban. Az első munka művelt és tanult szerzőre vall, de általában sablonoszerű intrigradarab, melyben nem is Pahlen a hős, hanem Feodora, mert ebben van a drámai küzdelem és összeütközés szerelme és hálája közt. Pahlen maga mitsem tesz, csak kártyázik. A bonyodalom magva különben inkább vigjátékba való. Csak a szerkezet bizonyos ügyessége árulja el, hogy a szerző nem tehetségtelen ember. E műve nehezen első kísérlete a drámaírás terén. E darab párja, a XXXI. sz. »*A házárta*«, melyvel találkozom már, ha nem csalódom, egy Teleki-pályázaton, gyenge indokolása s egyetlen kivétel dacára egyik-másik tekintetben mégis magára vonta a bizottság egy-két tagjának figyelmét. A szerkezet igen laza, a személyek jönnek-mennek, mint a sétán, s oly fontos alakok, mint Apafi s Apafiné, kezdettől végig nincsenek tisztában az iránt, hogy mit akarnak vagy mit tegyenek. A többi szereplők jellemzése sem világos. Csak nyelve, verselése és egy bizonyos fokig bonyolítási ügyessége miatt érdemli e néhány megjegyzést. Úgy látszik, jóra való törekvés, de szerény tehetség műve.

Hasonlóképpen egy niveau állnak a XXV. sz. »*A senki fia*« és a XXVI. sz. »*Falu árvája*«, mind a kettő népszínmű három felvonásban. A nyelvvezetben mutatkozó eltéréseket nem tekintve, amilyenre hasonlítanak egymáshoz, hogy talán egy szerző művei; még a feldolgozott cselekvény is rokon a két műben. Csupa véletlen az egész világ, és csupa sablon! »*A Falu árvája*« különben a jobbik; csak cselekvénye van nagyon elnyújtva s dialogusai roppant hosszadalmasak; de egyöntetűbb a jellemzés és megvan az indoklásra való törekvés; — »*A senki fia*« csupa véletlen, alakjai mondva csináltak.

A pályázat legjobb két darabja a XVI. számú »*Tiepolo*« tragédia öt felvonásban s a XXXVII. számú »*Nora*«, dráma négy felvonásban. A bizottság egy tagja az elsőt tekintette a pályázat legsikerültebb darabjának, a bizottság más két tagja az utóbbit a jutalomra érdemesnek. A bizottság többsége a »*Nora*« című drámát ismerte el viszonylag legjobbnak, de nem tekintette oly kiváló alkotásnak, mely a Karácsonyi-pályázat 115. §-a szerint »drámai, színi és nyelvi tekintetben becses s így kitüntetésre méltó.« »*Tiepolo*«-ban sem a hős, sem fátuma nem sikerült; el van névezve a mellékalakok is, melyek ép oly ellenmondások és káldok, mint Tiepolo maga. A egyszerű sceneria, melyre a szerző törekedett, a lendületes, bár itt-ott dagályos

és homályos nyelv és folyékony verselés, a félreismerhetetlen bonyolítási és jelenetezési ügyesség, — mindez természetesen nem segít a darab hiányain, melyek közt hadt említsem fel még azt is, hogy a cselekvény a IV. felvonással teljesen be van fejezve s így az V. felvonás csak szükségtelen szóbeszéd.

E darabnál minden tekintetben magasabban áll az utolsó mű, melyről még szólnom kell, a XXXVII. számú »*Nora*« dráma négy felvonásban. Ezt nemesak ügyes és gyakorlott, ezt kétségtelenül jeles tehetségű író írta. Technikája biztos, bár nem kifogástalan; nyelve és verselése többnyire igen szép; színszerűsége, — nem közönséges theatralikus erőre vall.

Nora tragicuma helyes felfogáson alapul. Boszút szomjúzza lesz nevére annak (Szerémi), a kit nem szeret, s később megtudja, hogy imádottja (Roland) ártatlan, de akkor már késő, nem teheti többé elhamarkodott lépését jóvá. Roland halálát is ő okozza. Nora vétett szerelme ellen s felidézte bizalmatlanságával annak halálát, a kit szeretett; férjét nem szereti s azonkívül még homályt hoz nevének becsületére. Szerémi keresi a halált, hogy házának és nevének becsületét megmentse. Ily körülmények közt Nora nem maradhat életben. Férjét nem szereti, de meggyilkolni nem akarhatja. Vallomást tesz tehát a császár helyettese előtt és véget vet önhibájából eltesztett életének. A cselekvény számai erős csomóba fűződnek össze — csak kár és hiba, hogy ez nem történik mindig biztos alapon és meggyőző indokokkal.

A tragicus sors, mely e drámában három nemes és jeles alak végromlását okozza — mert Szerémi sem szenved kevesebbet, mint a kikergetett halál megszabadított boldogtalanságtól — e megrázó sors egy gyenge vigjátéki motívumon — át nem adott levélen — és egy szenvedélyes lány képtelen boszúvágyán nyugszik, mely boszúvágy elalszik, még mielőtt igazán felébredt és célt talált volna — és a költő mégis azt követeli tőlünk, hogy Nora lelketlen, öngyilkos elhatározását, melylyel t. i. Szerémi neje lesz, e boszúvágygyal indokoltak tekintsük. A cselekvény ez első része, az esküvőig, gyökeres módosításokat igényel — főleg e résznek gyengéi kényszerítették a bizottság többségét arra, hogy a »*Nora*« szerzőjétől a jutalmat megtagadja.

Mert többi kifogásaink ezekkel szemben alárendeltebb jelentőségűek.

»*Nora*« egy kiváló tehetségnek kissé elhamarkodott műve — de minden részében erős drámai és igen gyakorlott írói tehetség terméke. Nyelve és verselése — néhány dagályosabb helyet nem tekintve — igen szép, compositója az érintett gyengéken kívül nagyon ügyes; néhány jelenete, főleg a Nora és Roland köztiek, Maróthy epizódja, Szerémi anyjának mellékes jelenetei sikerültek. Az államtanács ülése határozó kép. A jellemzés egy kissé chablonszerű, főleg a főalakoké; de Nora atyja is csak a tipikus parvenu. Wratislav izetlen torzkép; de Szerémi két társa igen sikerülten személyesítik a magyar pártoknak magatartását a bécsi udvarral szemben. A bizottság kisebbsége a darab különös érdemét a kort is tekintette, melyben játszik, s a bizottság többsége is kívánatosnak találja, hogy a dráma- és regényírók figyelme hazánk mult színi történetének érdekes eseményei felé forduljon.

»*Nora*« valószínűen mostani alakjában is tetszenék az ugynevezett nagy közönségnek, melyet a legújabb francia dráma termékei rég elszoktattak attól, hogy színműben józan indokolást és egységes jellemzést keressen.

De mai alakjában, minden kiváló tulajdonsága mellett, melyet örömmel elismerünk, mégis fogyatékosabb munka, semhogy a Karácsonyi-jutalom igényeinek megfeleljen. A bíráló bizottság azért tisztelettel kéri a tek. akadémiát, méltóztassék elhatározni, hogy a Karácsonyi-díj ez alkalommal nem adatik ki.

FRANKÓI Vilmos főtitkár jelenti, hogy az 1000 frtos *Péczei-féle jutalomra* (pályázhat erre az 1882—83-ban nyomtatásban megjelent vagy valamely színpadon előadott történelmi színmű; a nyomtatásban megjelent művek még az esetben is pályázóknak tekintettek, ha be sem küldetnek) márczius 31-ig 3 mű érkezett. Az egyik nyomtatva van; a másik kettő kézirat s »Julia« történelmi tragoedia s »Titok és áldozat« címet visel; miután azonban e két műhöz jellegűs levélke van csatolva s nem igazoltatik: előadottak-e valamely színpadon? — pályázatra nem bocsáthatók. — Az akadémia a *Lukács-féle 1000 frtos jutalomra* nyílt pályázatot hirdetett. Kiváratott Kazinczy Ferenc életének és működésének megírása. A pályázatra eddig egy terv érkezett be, melyet dr. Bayer Ferenc löcsei tanár küldött.

E jelentések után felállott SZÉCHENYI Béla gróf tiszteletbeli tag és kijelentette, hogy oda ajándékozza az akadémiának, atyjának, gróf Széchenyi Istvánnak, társulatokhoz, egyesületekhez s egyesekhez írt leveleit, melyek 7 kötetet tesznek ki s 1833—43 közt íratk.

Az elnök köszönetet mond ez ajándékért: a levelek a Széchenyi-bizottságnak fognak kiadatni.

Az összes ülés után az I. (nyelv- és széptudományi) osztály tartott ülést, melyen dr. ASBÓTH ÖSZKÁR vendég olvasta fel: »A szlávok és a magyar terminologia« című értekezését.

Mint hírlik, a Karácsonyi-pályázat legjobban megdícsért műve: »Vora«, CSIKY Gergely munkája. A második helyen fölemelt *Tiepolo* című tragoediát pedig PRÉM József; a »*Pahlen Román gróf*« című drámát egy fővárosi tanár, dr. SZEMÁK István írta.

IRODALMI HIREK.

A PHILOLOGIAI TÁRSASÁG fölovasó ülést tartott e hó 2-án. A legelső fölovasó KARDOS Albert volt, ki dr. Wertner Mór orvos értekezésének egy részét olvasta föl »*Az ókori orvosi rend állásáról*«. DR. HEINRICH Gusztáv az ó-fel-német »*Lajos-dal*«-ról értekezett s a dalnak teljes hí fordítását is bemutatta. Az 59 rímpárból álló vers csak irodalomtörténeti becses bir, nyelve annyira magán hordja a régiség bélyegét, hogy csak a szak tudósok által hozzáférhető. Az új német nyelvre többen lefordították, de csupán értelmét adták vissza, tekintet nélkül a formára. Heinrich fordítása formában is megfelel az ó-fel-német eredetinek, melyben a mai felfogás szerint alig van 3—4 jó rím s a többi a legmerészebb assonantia. De tekintve, hogy a vers keletkezése idejében, a IX. század második felében kezdett csak a rím a latin irodalomból a németbe átmenni, a »*Lajos-dal*« szerzőjétől nem lehet megtagadni a költői tehetséget. A költemény egy IX. századbéli kéziratban maradt fenn, először 1096-ban nyomatták ki. III. Lajosról szól, ki 863 és 865 közt született. 879-ben lett királylyá öcsésévétt Karlmannal együtt, kivel testvériesen megosztokodott az országon. A Saucourt mellett 881. aug. 3-án a normannok fölött vívott győzelmét írja le Lajosnak a költemény erős vallásos színezettel. E csatát több francia népdalban és chronikában is megénekelve találjuk. Kétségtelen, hogy a *Lajos-dal* még III. Lajos életében íratott s Willems belga tudós Huchald szent amandi szerzetest tartja szerzőjének, de ez állítás kéllőleg nincs megbizonyítva. Amnyi tény, hogy pap írta, az ó-testamentomi képekből és leírásokból eléggé látszik ez. Az eseményeket oly hűséggel írja le, hogy történelmi forrásul is használható. De a földolgozásban az Istennek igen sok szerepet ad. KUNOS Ignác a helynevekben levő népetymológiákról értekezett. Értekezésének ő is csak egy részét olvasta fel, a melyben fejtegeti, hogy a népetymologia a helynevekben legtöbbször csak a meg nem értett idegen

szavaknak átnyagorítása. Ezzel a fölovasások véget értek.

AZ IRÓK ÉS MŰVÉSZEK TÁRSASÁGA e hó 30-án tartotta meg nagy érdeklődés közepette, idei rendes közgyűlését. DOLINAY Gyula titkár évi jelentéséből kitűnik, hogy az elmúlt évben ismét 100 új tag lépett be a körbe. Ezzel természetes összefüggésben van a társaság vagyoni gyarapodása is. A múlt évben a bevételek 1,801 frt 25 krral haladták túl a kiadásokat, annak dacára, hogy ezek az előirányzott összeget 600 frttal meghaladták. A társaság vagyoni gyarapodását a jövő évi költségelőirányzat is demonstrálja, a mennyiben 7,568 frt kiadással szemben, mint bevétel 11,361 frt 25 kr. van felvéve. A társaság múlt évi kiadása 6,936 frt 61 kr.; bevétele 8,737 frt 86 kr. volt. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette. Feleki Miklós alelnök és Dolinay Gyula titkár bejelentették a közgyűlésen, hogy tisztségükéről lemondanak. Ezután a választásokat ejtették meg. Megválasztották elnöknek Urváry Lajos, alelnöknek Siposs Antal és Paulay Ede, igazgatónak Odre Lehel, titkároknak Dolinay Gyula és Szemere Attila. Megválasztották azonfölül a választmányba az irók közül újabbán Berzevich Albert, Hentaller Lajos, Pulszky Károly és P. Szathmáry Károly; a művészek közül Feleki Miklós, Huszár Adolf, Beresényi Béla és Pártos Gyula. A közgyűlésen a társaságnak mintegy 80 tagja vett részt. Közgyűlés után a választmány megalakult s pénztárnokká ismét Molnár Antalt választotta meg.

A KERESKEDELMII MŰSZAVAK gyűjtésének felülvizsgálatával foglalkozó vegyes bizottság, melyben az akadémiái nyelvtudományi s jogtudományi osztályok küldöttei, ugymint: Ballagi Mór, Jovanovics György és Török Emil művészek, Tóth Lőrincz és Apáthy István jogtudósok ezeken kívül Lukács Béla orsz. képviselő, Földes Béla s Gerlóczy Gyula tanárok, s nemzetgazdasági bizottsági tagok vesznek részt, ez évben már négy gyűlést tartott, febr. 7-én s 28-án és márczius 13-án s 20-én, melyekben részint egészen új műszavak megteremtésével, részint hiányosoknak talált, meglévő és divó kifejezések helyesbítésével foglalkozva, már is jelentékeny előhaladást tett feladatában s nem csekély hasznavehető és becses anyagot szolgáltatott a szerkesztőnek, György Aladárnak. A vegyes bizottság elnöke: Tóth Lőrincz, jegyzője Földes Béla.

MEGJELENTEK: *Arany Fános összes munkáiból* a 17. és 18. füzet; IPOLYI ARNOLD »*Magyar műtörténelmi*« tanulmányai öleső kiadásban; mindkettő Ráth Mór; — a Kisfaludy Társaság kiadásában pedig BEÓTHY ZSOLT *rajzai* jelentek meg második kiadásban.

JÓKAI MÓR az országos kisededőv egyesület javára e hó 27-én fölovasást fog tartani az akadémia termében e cím alatt: »*Hogy lettem én philosemitává*«.

A HELSINGFORSI »FINN-UGOR TÁRSASÁG« márczius 22-én tartott gyűlésében *négy magyar nyelvtudost* választott tagjai sorába; nevezetesen HUNFALVY Pált s BUDENZ Józsefet tiszteletbeli, BARNA Ferdinándot és dr. SZINNYEI Józsefet levező tagokul.

ADAM EDMONDNE asszony márczius hó 31-én elutazott Budapestről. Bécsbe megy, hol Foucher de Careil francia nagykövet vendége lesz. Az írónő magyarországi élményeit és megbízható forrásból merített értesüléseit meg fogja írni egy utleírásban, mely »*Huit jours a Budapest*« cím alatt fog megjelenni.

JÓKAI MÓR REGÉNYEINEK új öleső kiadását indítja meg az Athenaeum társulat. Ez új vállalat a nagy regényíró munkáit díszes kiadásban, finom papíron, olvasható betűkkel nyomtatva és mégis igen öleső áron bocsátja a közönség rendelkezésére. A sorozatot az »*Enyém, téd, övé*« című regény nyitja meg. A hat kötet ára 2 frt 40 kr. — Megjelentek továbbá az »*Arany ember*« öt

kötetben; ára 2 frt 80 kr. — »*És mégis mozog a föld*«, regény hat kötetben; ára 3 frt 50 kr. — »*A véres kenyér és A szegénység útja*« egy kötetben; ára 70 kr. — »*Föld felett és víz alatt*« regénykék egy kötetben, ára 90 kr.

DANTE-CODEX MAGYARORSZÁGON. A »Giornale storico della letteratura italiana« című római havi szemle legutolsó füzetében »*Un codice dantesco in Ungheria*« címmel érdekes cikk jelent meg Vaisz Ignácztól. A codex, melyről benne szó van, az egri liceumi könyvtár tulajdonát képezi és eddigéig teljesen ismeretlen volt Olaszországban. Nem a »*Divina Commedia*« eredeti szövegét, hanem annak egy latin fordítását tartalmazza, melyet a XV. század elején készített Teramo Giovanni de Serravalle püspök. A fordítás nyomtatásban soha sem jelent meg és kéziratban is csak arról az egy példányról volt eddig szó, mely a vaticáni könyvtárban őrzetik. Az egri Dante-codex 30 cm. magas, 21 cm. széles és 10 cm. vastag. Kötése dísznőbör, melyen e szavak olvashatók: »Dante Aldighieri Poemata, diversi argumenti. Ms. seculi XV.« A codex első lapján csak ez áll: Ms. anni 1417, a másodikikon: Aldighieri mors 1321. A harmadik és negyedik lapon a prologus következik, pergamenre írva apró, összeszorított betűkkel. A prologus Zsigmond királyhoz van intézve. Az ötödik oldalon kezdődik maga az epos, mely 207 lapot tölt meg. A »*Divina Commedia*« utolsó lapja után egy üres pergamen levél következik, aztán pedig ismétlődik ugyanaz az ajánlás, melyet föntebb említettünk. A commentár, mely a szöveghez van csatolva, 265 lapon foly. »Praeambulum«-ok nyitják meg, melyekben Dante családjáról és filozófiájáról van szó és csak aztán következik maga a tulajdonképpeni commentár. Ez azonban csak a »*Pokol*« 34 énekére szorítkozik, míg a vaticáni codexben megvannak a »*Purgatorium*« és a »*Paradysom*« commentárjai is. Maga a fordítás meglehetősen szóról szóra készült és rendkívül lapos.

LENAU MŰVEIBŐL Laube Henrik díszkiadást rendez művészi rajzokkal.

THAUSING TANÁR. Pár héttel ezelőtt az a hír járt a lapokban, hogy Thausing tanár, a »*Neue Frei Presse*« műkritikusa, a bécsi egyetemen a műtörténet tanára, Rómában megörlt. Csakugyan tény, — írják most Rómából — hogy Thausingot az itteni örültek házába vitték, de a híres tanár elmeállapota épséggel nem igazolja ez eljárást. Thausing itteni barátai, kik őt meglátogatták, mind azt állítják, hogy a jeles tanár teljesen eszénél van, fixa ideának nála nyoma sincsen és igen józanul beszél akármiről. Igaz, hogy eccentricus természetű és olykor bizarr eszméi vannak, de ilyen volt ő mindig és ilyenek ismerték barátai ezelőtt is. Thausing rendkívül el van keseredve a miatt, hogy állítólagos örültségét kiírták a lapokban, magához kérette a »*N. Fr. Presse*« római levelezőjét is és meg akarta őt kérni, hogy czáfolja meg elmebetegsége hírét, de ez el sem ment hozzája. Különösen az bánlja Thausingot, hogy a történetek után lehetetlen lesz újra elfoglalni tanári cathedráját.

BODENSTIEDT FRIGYES, a hírneves német költő nagyon beteg, s orvosa hosszabb időre Olaszországba küldte.

SCHOPENHAUER ARTHURNAK, a nagy filozófusnak születése századik évfordulója alkalmából emléket akarnak állítani Majna mellett Frankfurtban, hol életének legjobb éveit töltötte. Az e czélra szükséges adományok végett kibocsátott íveket a többi között Bennigsen Rudolf, Brahms János, Jhering Rudolf, dr. Miguel, Müller Miksa, Renan Ernő és dr. Unger József írták alá.

JEAN JACQUES ROUSSEAU SZOBRÁRA, melyet a párisi Pantheon-téren szándékoznak föllátni, a párisi községtanácstól 10,000

franknyi hitelt kértek. Joffrin tanácsos, egykori kommunista, ez alkalomból erősen kikelt Rousseau ellen, mert »a Rousseau-iskola volt a legtöbb akadálya a forradalmi elemek kifejlődésének; Rousseau-t követte Robespierre, ki az első kommunistákat kivégeztette és Robespierre után Bonaparte következett!« Joffrin felszólalása nagy visszataszítást szült a gyűlésen s többen felszólaltak ellene. A Rousseau-szoborra kért kölcsönt pedig megszávták.

— HUGO VIKTOR születésének 82. évfordulója alkalmából, Fallières francia közoktatásügyi miniszter a következő szavakkal nyújtott át az ősz költőnek egy érmet, melyet a köztársaság kormánya — mint már említettük, ez alkalomra veretett: »A köztársaság nevében nyujtom át önnek ez érmet, egy kitűnő művész munkáját, mely egyik oldalon az ön vonásait ábrázolja, másik oldalán egy csillag van, jelképezve az ön lángeszét, mely elragyog az egész világra. Boldoggá tesz az, hogy a ministerium, melyet vezetek, módot nyújtott nekem Victor Hugot üdvözölni, s kifejezni bámulatomat a nemzet költőjének, a kinek nevével ez a század nevével nyerni fogja.«

— MIGNET TEMETÉSE márczius hó 27-én volt Párisban a Père Lachaise-temetőben. Az egyházi szertartásokat a lorettói szent asszonynak szentelt templomban végezték. A gyászszertartásnál jelen voltak: Ferry, Tirard és Fallières miniszterek és Pittié tábornok, mint Grévy képviselője.

— OLASZ DRÁMA MAGYARORSZÁGI SZENT ERZSÉBETRŐL. A »Nemzet«-nek írják: A minap Faensában egy ránk magyarokra nézve különös érdeklődéssel bíró mű látott napvilágot. Címe: »Santa Elisabetta d'Ungheria. Drama sacro storico in 5 atti de Dottore Marco Cantagalli. 1884.« A szerző magyarországi szent Erzsébetet mint a keresztény erények mintaképét mutatja, a ki jó és balsorsban, a királyi palotában és a kunyhóban egyformán megőrzi lelkének tiszta nemességét. Először boldogsága tetőpontján látjuk a szent királynőt, férjének oldala mellett: ez azonban csakhamar kénytelen elválni tőle, mert fogadalma a keresztény háborúba szólítja. Az első felvonás végén indulásra készen áll a magyar sereg és egy harcai induló hangjai mellett elvállik a király nejétől. A másik felvonásban szent Erzsébetet mint özvegyet látjuk viszont; meg van fosztva trónjától és gyermekeivel együtt kénytelen elhagyni a királyi palotát. A harmadik felvonásban szegényes ruhában jelenik meg előttünk a volt királyné, a ki egy szegényes csárdában talál menhelyet, itt azután nehéz munkával kell megkeresnie napi kenyerét. A szerző egy hosszú jelenetben lefesti, mint hagyja el szent Erzsébet karácsony éjjelén a kunyhót, hogy legkedvesebb tartózkodási helyére, a templomba menjen. A negyedik felvonásban sok ide-odahányódás után végre megérkezik nagybátyja, Égbert bambergi püspök lakába, a hol a szentföldről visszatért keresztetek elibe hozzák férjének holttestét. A felvonás ünnepélyes temetési szertartással fejeződik be. Az utolsó felvonásban szent Erzsébet megint a trón birtokába jut, de ő elveti a fejedelmi köpenyt, lemond a királyi palota fényéről és örök szegénységet fogadva, apáczakolostorba vonul. Mint e meséből látható, a »Santa Elisabetta« drámának ugyan nem dráma, szép nyelvezeténél fogva azonban felolvasásra méltó mű. Helyi színe-zete igen kevés van, és úgy látszik, a szerző sem sokat foglalkozott a hősnője korát és hazáját illető tanulmányokkal.

— LÖNNROT ILLÉS, Finnország legnagyobb tudósainak egyike, a »Kalevala« felfedezője és kiadója, márczius hó 19-én munkás életének 83-dik évében meghalt. Az elhunyt 65 éven át volt szorgalmas munkása a finn irodalomnak. Halála gyászba borította Finnországot.

SPOHR LAJOS.

(1784—1859.)

Ápril 4-én száz év választott el bennünket Spohr Lajos születése napjától. E nagyjelentőségű német zeneszerzőt és hegedű-virtuozt, kinek Casselben már 1883-ban emeltek emléksobrot, mintha kilenczvenkilencz évig, de egyetlen egygyel sem várhattak volna tovább tiszteletük kifejezésével — most már történelmi távlatból látjuk.

A dilettans-világ jó része a nevezetes zeneszerek életére és működésére vonatkozó ismereteit még ma is gyakran a »Künstler-novelle« zavaros forrásából meríti. A hajlam erre visszamaradt a romantika virágkorából, mikor még kritikai lapok is afféle meséket, az u. n. érzelmeire ható adomákat tárltak fel olvasóiknak.

Ma, a tudományos kutatások korában, igyekeznünk kell, teljesen kibontakozni a még itt-ott bennünket fogva tartó romantikus indákból; mi főleg műveiben látjuk a művészt, és igen alárendelt jelentőségűnek tartjuk, hogy p. Goethe milyen csintalanságokat követett el kis kölyökkorában, vagy Beethovennek mi volt kedvence-étele. Valószínű ugyan, hogy sohasem fog sikerülni az adoma-tiszteletet gyökeresen kiirtani; a tuczat-ember a lángész életének jelentéktelen mozzanataiban gyönyörködik, mert azokhoz hasonló eseményekre saját kedves élettörténetében is akad, és melyik tuczat-embert nem kecsesgetne az a hiszem, hogy hasznit valamely kiváló emberhez, hogy tehát ő is majdnem kivált volna tizenegy társa közül. Mindemellett mi nem esábitatjuk magunkat azon útra, mely az olesó népszerűséghez vezet, hanem tiszteletből a mester iránt, kivel foglalkozni fogunk, hívek maradunk fentebb kifejezett elvünkhez.

Spohr Lajos, egy zenei műveltséggel is bíró orvosnak fia, Braunschweigban, 1784. ápril 4-én született. 1804-ben tette első műutazását Németországon át és mint hegedű-virtuoz rendkívüli sikereket aratott. »Spohr«, így írja az »Allg. musikal. Ztg.« Lipszéből, »oly lelkesítő élvezetet nyújtott nekünk, mint, ha Rode-t kiveszszük, egyetlen egy virtuoz sem, kire csak visszaemlékezhetünk«. Spohr, mint hegedűművész nevezetes iskola alapítója volt, irt is tanczeloakra és mint szellemes játzó európai hírnévre tett szert, mely néha majdnem elnyomta zeneszerzői híret. A virtuozitás több volt nála megelőző tanulmány-nál, önálló életcélnak tekintette azt még idős korában is. Az alanyilag átgondolt előadás és iskola szigorú korrektsége egyensúlyban tartották művészies játékát. Nekünk, epigonoknak, Spohr mint virtuoz képviseli a régi jó időt, melyet ő Clementi és Romberg társa s Mendelssohn megelőzője, az újjal kibékíteni akart. Nem jutott eszébe, hogy a klasszika kamara-stylus hagyományait virtuozitásával feldöntse, csak megifjítani, felfrissíteni, romantizálni akarta azokat és ebben az értelemben komponált és játszott. A symphonia és a vonós négyes legjobb koncert-darabjainak alapformáját képezi. A kamara-zenét átvezette ugyan a zenekedvelő házából a hangversenyterembe, de mégis megtartotta, nem vágyódott új, hallatlan alakok után. Érezte ugyan, hogy a »magánnégyes« tulajdonképen önmagával ellenkező dolog, mert a négyes csakis négy egyenértékű hangot kíván. De ő ezt az ellenkezést betakarta az által, hogy a három kísérő hangnál gondosan kidolgozott változatokkal igyekezett azt a hiányt pótolni, melyet dallami és ellenpontozati önállóság tekintetében szenvedtek. Spohr

ugy játékában, mint zeneszerzeményeiben megövtá eredetiségét, de nem volt korlátlan újító. Ő is, mint majdnem valamennyi kortársa, szűknek találta a régi symphoniát. A német romantikusok sarkelvéből kiindulva, nemcsak általános hangulatot, hanem egészen konkrét fogalmakat is akart kifejezni a hangok nyelvezetén. Ez néhány programmsymphonia elkövetésére csábitotta őt. A »földi« és »isteni« fogalmait két zenekar segítségével festőileg állította a hallgató, illetőleg néző elé; a földi zenekar a közönséges podiumon, az isteni a karzaton játszott, vagy, ha a mű színházban adatott elő, akkor olyan dekoratív állítottak fel, mint a Nestroy-féle »Földszint és első emelet« című bohózatban.

Spohr mint drámai komponista is lépett fel. Az idetartozó művek közül legbecsesebbek *Faust* és *Jessonda*. Midőn Faust-jába fogott, már nagy hírű volt mint virtuoz s zeneszerző és a bécsi »Theater an der Wien«-nél működött mint karmester. Teremtési ereje, mint majdnem valamennyi újabb német mesteré, a hangszeri művészetből indult ki. De talán épen ezen okból, mert az instrumentális kiképzés egyszóval akkor a bécsi iskola sok követőjénél ijedőleg kezdett mutatkozni, ő szóval és tettel egyaránt az éneklés tanulmányozására utalt, melyet az igazi hangszerzene forrásának nevezett. Ezt hangoztatták vele Weber és Rossini. Ez utóbbi talán, mert tudta, mit bír az éneklés; a két német mester pedig, mert tudták, miben szenvednek hiányt. Német szokás szerint teljesen tisztában voltak a vezető elvvel, míg azt gyakorlatilag nem tudták tökéletesen alkalmazni.

Faust — eltekintve a neveltségesen gyarló szövegtől — a legszebb német operák közé tartozik. Ezen itéletnél természetesen Gluck és Mozart műveit »hors concours«-nak tekintettük; vannak azonban Faustban helyek, melyek megközelítik a határvonalat, mely Spohrt ama elsőrendű mestertől elválasztja. Faust még nem mutatja ugyan azt a simaságot, mint *Jessonda*, inkább az ifjúkori hevesség nyomait; szépségeit kivált mély, igazi érzelmet képezi, mely élénk táru, a phantasztikus német természet-nézet, mely p. a boszorkánykarban nyilvánul, és mely azonos Götheé-vel a »Brockenscene«-ben.

Minden kiválósága mellett e mű osztozkodott sok ilyenmű munka sorsában. 1816. szept. 1-én adták először Prágában, tehát csak hosszabb pihenés után, melynek véget vetni a szerző többször hiába fáradozott. Spohrnak legszembetűnőbb gyöngesége, mely őt megakadályozta a legnagyobb tökéleteség elérésében, a tárgyilagos világnézetnek hiánya és ebből kifolyólag szűken határolt szellemi látóköre. Mindenütt jelen van a szerző személye egyéni sajátyságaival és lágy, alkotászerző hangulat monoton színezetet terjeszt ki valamennyi személyre.

Bécsből, a hol sikereinek tetőpontját érte el, Spohr Frankfurtba ment, 1819-ben Angolországban találjuk, később egy telet Drezdában töltött, míg végre Casselbe hívatott, mely második szülőfölddé vált neki és a hol bő zeneszerzői, valamint tanítási tevékenységet fejthetett ki. Itt írta későbbi nagy műveit, a hegedű-versenyeket, a *Notturmo*, »Zemire und Azor« és »Jessonda« operáit, »Die Weihe der Töne« című symphoniáját, melynek elnevezéséről, melleleg mondván, kívánatos lenne, ha minden symphoniára ráillenek.

Spohrnak utolsó jelentékeny dalműve, *Jessonda*, melyet Németországban nemzeti operaként tisztelnek, kétségtelenül jogosultan jutott népszerűséghez. A tárgy, mely Indiában, a lotosz-virág és a mese hazájában játszódik, megfelelt Spohr regényes irányának.

A szöveg nem hat zavarólag az élénk cselekményre. Spohr, a mint önéletrajzában elmondja, francia regény nyomán maga dolgozta ki, és egy fiatal író, *Gehe* Eduard dalműszövegnek elég szép versekbe szötte ki az erős drámai fonalat. Zenéje mindenütt kifo-

gástan, mégis valami jelentékeny dolognak hiányát érezzük benne, hiába keressük a személyek jellemzését, a drámai alakítást. Spohr maga is tudta, hogy neki hiányzanak a drámai zeneszerzés kellékei és egy alkalommal kifejezte csodálkozását, hogy nem bír föl-hagyni az operaszerzéssel, noha legtöbb dal-műve sikertelen marad. E sikertelenség titka abban rejlik, hogy a szerző nem birt önmagá-tól megszabadulni, nem birt az olasz és fran-czia komponisták mozgékonyaságával, kik ope-rájuk minden személynének álarzát váltakozva fel tudják venni. Bármily észrevehetőek is Spohr jellemzési kísérletei, azok mindig csak kísérletek maradnak. Az ellentétes jellemek az egyenletesen szép zenéből nem válnak ki, a hallgató nem képes az alakokat megkülön-böztetni, épp úgy, mint valamely utazó, ki egy tájat mindig csak holdvilágtól elárasztva lá-tott, nem mondhatja, hogy azt ismeri.

Spohr művei az egyházi zene terén sem vívhatták ki maguknak azt a helyet, mely ze-nei értékükönél fogva megillette volna azokat. Itt is a szerző alanyi természete meggátolja, hogy ő azonosítsa magát tárgyával; már pe-dig ez a kivételzés a saját személyiségből nélkülözhetetlen igazi drámai hatás elérésére.

Legnagyobb elismerésre készlet Spohr fá-radhatlan törekvése, melylyel még későbbi éveiben, midőn nevét már az egész művelt világ tisztelte, haladni igyekezett. Egyre új-tásokat kísérlett meg, úgy symphoniákban, mint dalművekben és ha ezen újítások nem voltak is mind a lángész javaslatai, melyek törvényvé válnak, úgy mégis tanuskodnak lankadatlan szellemi munkálkodásról. Sajnos, hogy a mester működési vágya nem türte, hogy idejekorán visszavonuljon a nyilvános-ság elől; a senilák közt, melyeket közre-bocsátott, sok minden van, a mi kiérdemelt hir-nevét megcsontítja. Az utókornak különbséget kell tennie az ifjabb, hódító és az agg ha-nyatló művész közt. Midőn ez 1859. október 22-én meghalt, a közönség mely részvéte új, örök életre ébresztette amazt.

ZENÉSZETI HIREK.

~ A VI. PHILHARMONIKUS HANGVÉRSÉNY eseményét BRAHMS János új symphoniája ké-pezte, melyet maga a szerző mutatott be a roppant számban összegyűlt közönségnek. A négy tételből álló mű Brahmsnak leg-szerencsésebb alkotásai közül való. Derült hangulat, tisztult felfogás, nemes, költői inspi-ráció jellemzik ezen új symphoniát. Részletes bírálatát legközelebbi »Zenészetí szemlénk« számára tartjuk fenn, mikor e művet Brahmsnak egy másik nagy szerzeményével, a »Requiem«-mel együtt fogjuk ismertetni. (Ez utóbbi tudva-lóval f. hó 7-én kerül előadásra a »Zene-ke-dvelők egytelének« hangversenyében.) E helyütt csak a philharmonikusok Brahms-estélyének jelentékeny sikerét akarjuk consta-tálni. A nagy zeneszerző új symphoniáján kívül még két nyitányt is adott elő: a »tra-gikus és az akadémikus nyitányt. A műsor-nak egyéb számaint képezte HENSCHEL György-nek Kánon alakjában tartott *serenáda*-ja, vala-mint a nagy ária MENDELSSOHN »Paulus« című oratoriumából, melyet Ney Dávid adott elő nagyszerű hatással. Szemben, méltóbban nem fejezhették be a philharmonikusok hang-versenyek jelen évi sorozatát, mint e tartal-mas zene-estélylyel, mely sokáig fog élni emlékünkből. A philharmonikus hangversenyek ezentúl nem a vigadó helyiségekben, hanem a királyi dalszínházban fognak megtartatni, remélhetőleg kedvezőbb akustikai viszonyok mellett, mint eddig.

~ A BÉCSI ZENEKEDVELŐK TÁRSULATA hangverseny-karmestere *Gercke* ur állását el-hagyja, minthogy egy *bostoni* meghívást elfoga-dott. A philharmonikusok, nem nyerhetvén meg *Richter Jánost* a karmesteri állomásra, a jövő évadban hangversenyek vezényletét több karmesterre bizzák, kik egymással váltá-

kozni fognak. E czélből *Brahms, Gounod, Hiller, Reinecke, Schuch* és *Pasdeloup* része-sülnek meghívásban.

~ LANGE MÜLLER »*Spanische Studenten*« című operáját mutatták be minap a *hamburgi* városi színházban, de kevesebb sikerrel, mint *Kopenhágában*, hol különösen tetszett és az állandó műsorba jutott.

~ BOROSZLÓBAN a hetedik szilvizi zene-ünnepet június 15-től 17-ig fogják megülni. Előadásra a következők vannak kiszemelve: »Der Fall Jerusalems«, *Blumner M.*-nek ora-toriuma; »Des Sängers Fluch« *Schumann R.*-től; *Rheinberger* »Christophorus«-a; *Hoch-berg* gróf E-dur symphoniája; *Naumann E.*-nek ouvertureje »Käthchen v. Heilbronn«-hoz; Es-dur concert *Beethoven*től és hegedű-concert *Bruch M.*-től. Ezekon kívül számos solista fog az ünnepieségben közreműködni.

~ A FRANKFURTI MOZART-ALAPÍTVÁNY ösztöndíját az új kezelési év elején *Othegra-ven* Ag. urnak Kölnben és *Thuille* Lajos urnak Bozenben itélték meg. Othegraven *Köln-ben* marad Hiller tanár vezetése alatt, Thuille pedig tanulmányait *Münchenben* Rheinberger tanárnál folytatja.

~ STUITGARTIBAN márczius 22-én meghalt *Dr. Stark Lajos* tanár, az ottani conservato-rium alapítóinak egyike és a híressé vált *Le-ber-Stark*-féle zeneiskola egyik szerzője. Stark alapos képzettségű zenesz. volt, az egyházi zene- és dal-compositió terén jeles műveket produkált s mint író is munkálkodott.

~ HÜLSEN MINT INTENDANS. Ha minden színház olyan kevés opera-újdonaságot hozna színre, mint a *Hilsen* igazgatása alatt álló *berlini, hamnoveri, casseli* és *wiesbadeni* kir. színházak a mult évben, a componistáknak ugyan csekély kedve lenne az alkotáshoz. A nevezett négy színház erőltetett iparkodása a következő eredményt szülte: *Berlinben Klug-hardt* »*Gudrun*«-ját és *Lortzing* »*Undine*«-jét adták; *Hannover* egy mult századbéli újdon-sággal: *Gluck* »*Acete*«-jével kedveskedett; *Cassel* közönsége *Dietrich A.* »*Robin Hood*«-ját hallgatta meg, *Wiesbaden* színpadán pedig *Koschat* »*Am Wörther See*« című daljátékát mutatták be.

~ BACH S.-nek Eisenachban emelendő ércszobrát ez év június 28-án lepezik le. Egy hatalmas ének- és zenekar által *Joachim* vezénylete alatt, a lepezés napján Bach-nak H-moll-miséje kerül előadásra, másnap pedig egy déli és egy esteli hangverseny lesz.

~ D'ALBERT E. GENFEN. A genfi »Société civile de l'Orchestre« f. hó 1-én lefolyt bér-leti hangversenyén *d'Albert* is közreműkö-dött. A hangverseny a genfi zongoramű-vészek valóságos diadalává alakult, úgy, hogy a genfi közönséget *Rubinstein* kivétel-vel egy virtuóz sem ragadta olyan lelkesült-ségre, mint *d'Albert*, ki egy későbbi látoga-tását, minden oldalról jövő kérések folytán kénytelen volt kilátásba helyezni.

~ A »CONCOURS CRESSENT« Párisban ered-ménytelen maradt: a pályadíjat nem adták ki, egyedül csak »dicséret«-t tettek *Leray* urról. A pályadíjat bizonyára ismét ki fogják tűzni.

~ BRANDUS hirneves kiadó foglalta el a párisi zeneműkereskedők egyesületének *Co-lombier* elhunytá folytán üresedésbe jött el-nöki székét.

~ A »LA FRANCE« című párisi napilap e hó 21-én inaugurálta új helyiségeit egy fé-nyes hangversenyvel, melyben kiváló párisi művészek és művésznők, *Lassalle, Thérèse, Gounod, Massenet* és mások műveiből éne-keltek.

~ DVORÁK ANTALI a londoni lapok nyu-godt, szerény embernek festik, kit a pompás fogadtatás, melyben részesítették, szinte meg-lepett és a ki az »*Albert-Hall*«-ban, a heted-félezernyi közönség láttára nem igen érezte magát otthonosan. »*Stabat mater*«-jének elő-adása jól sikerült. Márczius 20-án D-dur sym-

phoniáját, »*Husitská*« című ouverturejét és második »*szláv rhapsodiáját*« vezényelte a zenekedvelők egyesületében. Számos művét hallhatta ezenkívül magánkörökben is, melyek a híres szerzőt megisztelő módon ünnepelelték.

~ MACHADO portugál zeneszerzőnek ope-rája, a »*Laureana*« a lissaboni San Carlos színházban nagy hatással adatott elő; újnak különben nem új, mert »*Laureane*« néven Marseilleben is játszották már. Librettoja is francia, *Gnion* és *Magne* közös munkája. Francia és olasz szövegben megjelent Grehg és társa párisi kiadóknál.

~ GREAT-SALT-LAKE-CITY, a mormon-város *Mapleson Colonel* operatársulatának előadásában gyönyörködött nemrég; a vándorcsapat jövő hangversenyén *Patti* is közre fog működni.

A HÉT TÖRTÉNETE.

Márczius 29-től április 4-ig.

(ALMÁSY TIHAMÉR »*Czigány Panná*«-ja. — Blaha Lujza szer-ződtetése)

A »*Czigány Panná*«-nak, mint darab-nak oly változatos sorsa volt, mint azon szegény leánynak, kinek viselt dolgai benne el vannak mondva. Szívesen fogadták, örömmel és ujongással; aztán elejtették, megbántották; sőt egy ízben meg is kötözték, vagyis helyesebben mondva, oda kötötték Pálmay Ilka szép kezeihez; míg végre mégis csak kisütött a boldogság napja ő föltötte is.

A darab történetét talán nem mindenki ismeri. Elmondjuk tehát röviden. Almásy Tihamér darabját Blaha Lujzának írta. Már próbák is voltak belőle, midőn a diva és a népszínház igazgatója között kitört a viszály. Ennek kárát leginkább az új darab látta. Letették a próba-sorozatáról; illetőleg oda-adták czímszerépét Pálmay Ilkának. Midőn aztán az igazgató kibékült, vagy legalább fegyverszünetet kötött a kitűnő művésznővel, a szerző azt kívánta, hogy a czímszerép adas-sék vissza Blaha asszonynak. De Evva ur nem akarta megsérteni azon művésznőt, ki őt »a rozsz napokban« kiségitette és a szerepet meghagyta Pálmaynál, ki tudatta is, hogy korántsem hajlandó a jó szerepet visszaadni; a szerző pedig nem akarta a darabot mással előadatni, mint azon művésznővel, kire — mint mondani szokták — rászabta. Így tehát az egész ügy szünetelt, míg Pálmay Ilkát komo-lyabb magánügyek nem kezdték foglalkoztatni. Tudjuk, hogy Pálmay asszony ismét Hymen rózsalánczait készű felvenni. Ebbeli elfoglalt-sága meglágyította szívét annyira, hogy többé semmi tekintetben sem ellenkezett és ki is adta a szerepet, mely újra Blaha asszony kezeibe került. Így tehát minden rendben volt; és az elégedettség ismét betért a mű-vésznők, a szerző és az igazgató szívébe.

A darab e hó 4-én került színre. Milyen sikerrel? Azt valóban nem mondhatjuk meg egész kerekén. Ha a közönség tartózkodó hangulatát vesszük tekintetbe, sikerről nem igen beszélhetünk: de ha a mű kiváló minő-ségeit vesszük számba, szép jövőt jósolhatunk neki. E népszínmű igen érdekes; és jól is meg van szerkesztve. A hatásos jelenetek és a szép külsőségek egymást váltják fel benne. Egész lehetetlennek látszik, hogy a közönség sokáig duzzogjon e darabban szemben, mely oly ügyes számításal tárja elénk mindazt, a mi éppen a nagy közönséget szokta megragadni.

De bármiképpen düljön is el a darab sorsa, egy igazság elvitáztatlan marad min-denkorra. Almásy Tihamér e darabban nagy újítást merészelt, mely még akkor is érdemel

lesz neki betudandó, ha a darab le is tűnnek a színlapról, — a mit különben nem hiszünk. Az újítás abban áll, hogy Blaha Lujza számára egy elejétől végig *komoly drámai természetű szerepet* irt. Sokszor láttuk már Blaha asszonyt a naiv és derült kedélyű szerelmes leányok szerepében; oly sokszor, hogy a fölületes szemlélők már panaszként emlegették, hogy Blaha Lujza mindig »ugyanaz«, mindig »magát játssza«. Pedig dehogy ugyanaz; csak szerepe volt mindig ugyanaz; és még ez örökké egyforma szerepekbe is a játék százféle árnyalatait tudta belevinni. Almásy Tihamér most egy nagy és merész kísérletet tett: komoly, megindító drámai szerepet irt a bűbajos hangú primadonnának. És a kísérlet, — bármit kelljen is következtetnünk a közönség hűvös magatartásából, — teljesen sikerült. Blaha Lujza csodálatos játékot produkált ez új szerepében. És megjegyzendő még az is, hogy a művésznőnek feladata rendkívül meg volt nehezítve az által, hogy ezt a komoly színezetű szerepet dialectusban, *nevetséges* cigány-dialectusban kellett eljátszania, oly dialectusban, melynek minden apró sajátága, minden különös intonációja derültséget kelt még a legkomolyabb emberben is. Képzeld el az olvasó, hogy e szegény cigány-leánynak, ki bele szeret egy vele meselkedő, hetyke rátartós parasztleányba, azon percében, midőn felismerni véli, hogy szeretője csak tréfából ámitgatta, és csak azért kerülgette, mert fogadott a falubeli parasztleányokkal, hogy a bűvös szemű Czigány Pannát meghódítja: — azt kell átokként felkiáltnia, hogy: »Verjen meg a devla!« Midőn a kétségbeesés végső határára érkezett; midőn a földet maga alatt elsüllyedni, az eget magára szakadni érzi, azt kell neki mondania a könnyező fájdalom, a lélekölő keserűség hangján: »Verjen meg a devla!« A ki tudja, hogy »devla« azt jelenti, hogy »Isten«, »szellem« és egy eredetű a franczia »diabla«-lal és az olasz »diavolo«-val: annak a felkiáltás talán nem lesz oly kómikus, de a nézőtérben melyik ember tudja ezt?

Nem csoda tehát, ha a közönség az ilyen új jelenséggel szemben tartózkodó maradt. Látott valamit; de nem tudta magának megmagyarázni, hogy mit. A mit látott, az igen különös volt; de hogy a látvány miképp értelmezendő, ez iránt nem volt magával egészen tisztában. Innen volt aztán a tartózkodó hangulat. Meg vagyok győződve, hogy a nézők nagy része igen sokáig nem tudta, hogy mi be vegye a darabot: vígjáték számba-e vagy dráma számba? E kétes hangulat ártott leginkább a külső sikerek.

És most csodálják Blaha Lujza művészetét! Blaha Lujza még e kétes hangulatot is le tudta győzni; gyönyörű játékkal végre is diadalmaskodott; művészete keresztültört a határozatlanság ködén; győzedelmes tolmácsolta és végre világosságba helyezte az író bátor intencióját: a második felvonás végén a szerzőt már zajosan hívták. Nem jelenhetett meg a lámpák előtt, mert, mint hallom, páholyban volt családjával.

Részemről teljes elismeréssel vélek tartozni a szerzőnek azért, hogy Blaha asszony-nak komoly drámai szerepet irt, a mi valóban egész merész újítás. Hogy jól számított-e, midőn e szerepet dialectusba öltöztette? azt a jövő fogja megmutatni. Én azt hiszem, hogy jól számított. Végre még fel kell említenem, azt is, hogy a darab zenéje — Serly szerzeménye, — kissé gyöngé. Jobb zene mellett — és valóban oly nehéz volna, egy *cigány* leánynak tetszetős, dallamos zenét ajkaira adni? — a közönség hangulatának föntjelzett fordulata talán hamarabb elérkezik, és most nem kellett volna a darab sorsa iránt való kételyeket emlegetnünk. —

Híresztelik szerte a városban, hogy Blaha Lujza Felekihez szerződött a budai várszín-

házba és színpadra. Beszéltem egy collegámmal, ki maga hallotta Blaha asszonytól, hogy a hír alapos. De minthogy tüzetesebb részleteket e collegám sem ismert az ügyről, talán mégis csak jó lesz e hírt némi tartózkodással fogadni.

RF.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A NEMZETI SZÍNHÁZBAN a következő darabokat készítik elő: *Buborékok*; *A képzelt beteg*; *A lépcsőház ihlete*; *Ne tréfálgassz a szerelemmel*; *A szegény gádagok*; *Az ember tragédiája*; (?) *Antonius és Cleopatra*; *IV. Henrik*; *III. Richard*; *Manlius Sínister*; *Fény árnai*; *Londoni arszlánok*.

= A VÁRSZÍNHÁZBAN márcz. hó 27-én játszottak a nemzeti színház tagjai utoljára. A várszínház közönsége a bucsúestén folytonos tapssal, kihívással fejezte ki háláját, elismerését a szereplők iránt. »Fédorát« adták elő, s HELVEY Laurának szép babérkoszorút nyújtott át a várszínház törzsközönsége.

= A NEMETI SZÍNHÁZNAK jelenleg érdekes vendége van: WILLBORN AMÁLIA kisasszony, bádeni udvari színésznő. E jeles művésznő csak néhányszor lépett fel és máris meghódította ama színház közönségét, mely pedig, mint tudjuk, a bécsi burgszínház és »Stadttheater« tagjainak vendégszerepléséhez van szokva. Willborn kisasszony *magyar születsű*; gyermekkorát itthon töltötte és — a mi ily körülmények között nem is csodálandó — szépen és tisztán beszélt magyarul. Mindazonáltal német kiejtése is oly tökéletes, hogy bizonyára senki sem veheti észre rajta, hogy a német »színpadi nyelv« e kiváló művésznőre nézve voltaképpen idegen nyelv. Willborn kisasszony kitűnő természeti képességekkel bír a színészetre. Gyönyörű termete, arcának finom, nemes és mégis erőlyes kifejezésű vonásai, tüzes tekintete és csengő szép hangja egyenesen a hősnő szerepeire utalják. Kitűnő művészeti tanulmányai — mestere, mint halljuk, a bécsi Krastl volt, — képessé teszik a legnehezebb feladatokkal sikeresen megküzdni. Mult hó 20-én Shakespeare »*Makrancos hölgy*«-ének című szerepében láttuk. Finom és helyes felfogással, megragadó természetességgel ábrázolta a »bősz Katát« és játéka minden részletén meglátszott az alapos tanulmány és művészi gond. Nem volt a szerepnek egy legapróbb része sem, melyet a művésznő lelkiismeretesen ki ne dolgozott volna. A szerep indulatos részeiben ép oly tökéletes alakítást nyújtott, mint a memvi igéző bájjal és megnyerő édességgel mondta a végső nagy tirádát, melyben Kata elismeri férje jogos felsőbbbségét. A közönség zajos tapsaival tüntette ki szerepe minden fontosabb mozzanata után. A színház látogatói nagy érdeklődéssel néztek a jeles művésznő további fellépéseinek elébe.

= SZEGEDRŐL írják lapunknak: Színházunkban az évad végét járja, a közönség kezd bele fáradni s az igazgató tömeges vendégszerepeltetés által iparkodik a közönség érdeklődését felkelteni. Az elmúlt hét a népszínház bájos primadonnájáé, HEGYI ARANKÁÉ volt. Blaha Lujzát kivéve, énekesnő úgy meg nem hódította a közönséget, mint Hegyi Aranka. Minden föllépte alkalmával oly zsúfolásig telt meg a ház, hogy a »*Lili*«-t meg kellett másnap ismételnie, hogy a nagy érdeklődésnek eleget lehessen tenni. A mi különben hideg közönségünk tapsolt, tombolt s a kihívásoknak vége-hossza nem volt. Utolsó föllépte a »*Koldus diák*«-ban volt, melyben kapott két gyönyörű babérkoszorút és sok, nagyon sok tapsot és kihívást. Előadás után 40 terítékű bankett volt a »Fekete sas« szálló éttermében, hol a sok felkészöntő mind azzal végződött: »a mielőbbi viszontlátásig«. A helyi sajtó is a legmelegebben szölt a szeretetre méltó művésznőről s elisme-

résének a legőszintűbb és legmagasztalóbb hangon adott kifejezést. Szóval Hegyi Aranka sikere minden tekintetben teljes és tökéletes volt. A művésznő megnyerte egy nagy város nagy közönségének osztatlan elismerését és szeretetét. De Hegyi Aranka meg is érdemli a legmagasabb dícséretet is, mert művészete még az operete alantas légkörében is az igazán szépek kiemelkedése irányul s nem a külső csillám s kápráztató merészséggel, de igazi művészettel akar hatni. Az ő vendégszereplése operettünk ünnepe volt, a mely után a saját primadonnáinkkal majd következnek a hétköznapiak. — Szombaton, azaz 29-én és 30-ikán Berezik új népszínműve, a »*Vén kupecs*« került először színre. Az új népszínmű, a gyarló előadás miatt nem tette meg a kívánt és remélt hatást. Hétfőn PRIELLE Kornélia lépett föl először az »*A hol unatkozna*« című vígjátékban. A ház nagyon szépen megtelt s a közönség a nemzeti színház kitűnő művésznőjét, ki egyszersmind színházunknak tiszteletbeli tagja, perczekig tartó viharos tapssal fogadta. Ez ovációk minden jelenetnél ismétlődtek; a művésznőt minden felvonás után 3-4-szer hívták ki. Ma »*Alfons ur*« került színre, melyben a vendégművésznő Rainonde szerepét játszotta oly csodálatos finomsággal és természetességgel, melyre a magyar színpadon mai napság csak ő képes. Még kétszer lép föl: a »*Párisi regényben*« s a következő három kis darabban: »*Örökké*«, a »*Pacsirta*« és »*Perneteget eső*«. — Szombatra van kitűzve a »*Vasgyáros*« premierje.

= AZ ORSZ. M. SZÍNÉSZ-EGYESÜLET közp. igazgató-tanácsának legutóbb megtartott ülésén az irodai igazgató bejelentette, hogy M.-Vásárhelyen báró BÁNYFY Zoltán főispán elnöke alatt színpártoló egyesület lévén alakulában, ennek kiküldött bizottsága által felkérve, hogy az alakulásra nézve utmutatásokkal szolgáljon. A felhívásnak eleget tett és egy emlékiratot készített, melyben a szervezésre és a teendőkre nézve a kellő módokat ajánlja. — Felolvasatott azután az osztrák-magyar államvasutársaság átirata, mely szerint az igazg. tanács kérelmére az *utazó színészek podgyászaira* nézve kedvezmény nyújtatik. — Az igazg. tanács azon okból, hogy újabban igen sokan új könyvet kérnek, mert az elsőt elvesztették, határozatba hozta, hogy az új könyv kiállításáért minden egyes esetben, ha az illető annak elvesztését hitelesen igazolni tudja is, 5 ft fizetendő, kivéve, ha a könyv tüzvész, árvíz, vagy más elemi csapás következtében semmisült volna meg.

= PRÁGÁBÓL írják, hogy Böhmisch-Kamonitzban márcz. hó 31-én alaptalan tűzifalárma miatt általános rémület támadt a színházban. Néhálynak erőlyes föllépése által sikerült ugyan a közönséget megnyugtanni, de akkorra a nagy tolongás következtében már számosan megsebesültek. Az előadást mindazonáltal folytatták, s az alig csillapodni tudó izgatottság között be is fejezték.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

= A FŐVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZETI BIZOTTSÁG márczius 30-iki ülésének egyik tárgya volt az a kérdés: hova állíttassék föl *Arany János szobra*? A szoborbizottság által kizemelt pontot, a muzeumban, a homlokzat előtt, legkevésbé tartották szerencsésnek, mert mögötte a széles lépcsőzet kedvezőtlen háttér ad, s mert magyar ruhás ércszoborral nincs összehangban a görög stílus oszlopcarnok. Gerlóczy alpolgármester legjobb pontul ajánlja a nép-

színház előtt nyitandó tért, mely a kisajátítandó Kasselik-féle ház helyén fog lenni. Ott a szobor már messziről lesz látható s a népszínház homlokzata kedvező háttér is lesz. Egyhangúlag elhatározták, hogy e hely elfogadására kéri fel a szoborbizottságot. — Egy más nevezetes határozatot is hoztak, hogy t. i. a főváros festői pontjairól látésképet készíttettek s felhívják a hazai képirokat, hogy hatvan centiméter magas két-két olajfestésű vázlatot pályázzanak, a pontot tetszés szerint választva. A legjobb vázlatokat ötszáz, háromszáz és kétszáz forint díjjal jutalmazták, a festendő nagy képek egy-egy darabjért ezerkétszáz forint tiszteletdíjat fizetnek. A versenyvázlatok beküldési határideje szeptember vége. Szakértőkből álló bizottság fogja őket megbírálni. — A képzőművészetek előmozdítására Szentés városa ezer forintot ajánlván fel, Jászberény pedig ötven forintot már beküldvén, a bizottság elhatározta, hogy fölkeri Szentest, hogy ama jelentékeny összeggel a képzőművészeti társulat alapító tagjai közé lépjen, Jászberény pedig az említett összeget ugyane társulatnak adja.

≈ Az ÖTVÖSMŰ-KIÁLLITÁST e hó 31-én látogatta meg Ó Felsője a király. A muzeum oszlopai között előkelő társaság gyűlt össze, várva az uralkodót: Tisza Kálmán miniszterelnök, gr. Szapáry Gyula, Trefort Ágost, gróf Széchenyi Pál és báró Orczy Béla miniszterek, Tisza Lajos gróf, Ipolyi Arnold, Schlauch Lőrincz és Császka György püspökök, br. Edelsheim-Gyulay, br. Fejérváry Géza, Ghyecz altábornagy, Jelencsik tábornok, gr. Keglevich István, gr. Szapáry Géza, gr. Zichy Jenő, Pulszky Ferencz, Ráth György, Pulszky Károly, Torma Imre százados stb. — Ipolyi Arnold püspök fogadta a királyt. A király rövid szívvellyességgel válaszolva Ipolyi szavaira, fölment a kiállításba, előbb azonban megkapva a nagy lépcsőház festményei által, megnézte ezeket is figyelmesen, s tudakozódott elkészültüknek ideje felől. A képtár termeiben roppant, többnyire nőkből álló előkelő közönség várt, s zajos éljenzéssel fogadta a királyt. A kísérezhez csatlakoztak itt Szapáry István gr. főispán, Thaisz Elek főkapitány s mások. Az első terem ősrégiségét PULSZKY FERENCZ magyarázta, s a király láthatólag szívesebben hallgatta a Pulszky szellemes szavait, mint a hogy a kiállított tárgyakat nézte. Figyelme megoszlott még a képtár művein is s a közönségből is, a kiket ismert, többeket üdvözölt. Minél tovább szemlélte a király a kiállítás műkincseit, annál jobban érdeklődött irántuk. A második helyen elhelyezett egyházi tárgyakat Ipolyi Arnold magyarázata mellett tekintette meg. A harmadik terem zománcz tárgyait Pulszky Károly magyarázta. A IV. teremben kiállított lőszerszámok és fegyverek közt pedig Torma Imre m. kir. honvédszázados kalauzolta. Az V. teremben azután ismét Pulszky Ferencz és Ipolyi vették át a cícerone szerepét. Ó Felsője kísérete előtt többször kifejezést adott megelégedésének, melyet a kiállítás sikerülte felelt. Másfél órai ott időzés után kíséretével együtt távozott, megköszönve a rendezőségnek szíves figyelmét és kalauzolását. Ó Felsője távozása után csak úgy özönlött a közönség a kiállításba. Megemlítjük, hogy a király a kiállítás május hó elején még egyszer meg fogja tekinteni. — A kiállításra még folyton érkeznek tárgyak. Így legutóbb gróf Keglevich István egy barbárkori sisakot és egy római arany babérkoszorút küldött be; Bornemisza Boldizsár mult századbeli vert művű két ezüst korsót és egy ugyanolyan ezukortartót; az ó-budai »Chevra Kadischa« tiz darab zsidó egyházi tárgyat küldött be, Schacherl Sámuel egy cisellőzött kis thóra-szekerényt. Miután a kiállítási termekben már alig találkozik hely, a hova valamit elhelyezni lehetne, ennél fogva ezentúl már csak oly tárgyak fogadtatnak el kiállításra, melyek abszolút műbölcsésel bírnak. — A kiállítás legutóbb BACHRUCH budapesti ékszerészszekrényével gazdagodott, mely-

ben szép magyar ékszeresek s művészi kivitelű serlegek és edények vannak. E kiváló iparos a kiállítás rendezésében, a bizottság fölkerésére, napokon át, összes munkaerejével önzetlenül dolgozott. A király látogatása alkalmával Pulszky Ferencz bemutatta ő felségének a buzgó iparost; ő felsége érdeklődéssel kérdezősködött tőle az ötvös iparról s fejlődéséről hazánkban. — Miután a napok most már hosszabbak és mert tapasztaltatott, hogy a közönség különösen a késő délutáni és az esti órákban szereti leginkább látogatni a kiállítást, ennél fogva a központi bizottság elhatározta, hogy a kiállítás ezentúl délután 1/2-ig és este 7 óráig 1/2-ig maradjon nyitva.

≈ AZ ORSZÁGOS KÉPTÁRBAN a restaurációs munkálatok, melyek a mult évben Hauser müncheni képtárór betegsége következtében szüneteltek, az idén kettőzöttettről helyreállítottak. A muzeumok és gyűjtemények országos főfelügyelője azon óhaját fejezte ki a képtárór előtt, hogy a képtárban végzendő munkálatok az 1885-iki országos kiállításig lehetőleg befejeztesse. Hauser, ki ma érkezett Budapestre, Van-Dyck nagy »Szt. Háromság« képét, mely leginkább igényel helyreállítást, fogja restaurálni. Minthogy a képtár mellékkezeléseit jelenleg Benzur Gyula mesteriskolája foglalja el, a restaurációs munkálatokat a képtári termekben kell eszközölni és ennél fogva a képtár április és május hónapokban nem lesz a nagy közönségnek nyitva. Azok azonban, kik a képeket tanulmányozni kívánják, azoknak az idegenek és vidékiek, naponta délelőtt 9 óráig déli 1-ig látogathatják a képtárt, mely czéleből személyesen kell a képtárörhöz fordulni.

≈ A LIPÓVÁROSI EMPLOM FŐSZEMINTÁJÁNAK az országos kiállításra való előkészítésével Gerlóczy Károly alpolgármester MARCHENKE Vilmos szobrászt bízta meg.

≈ RAJZTANÁRI VIZSGÁLATOK. Keleti Gusztáv, a rajztanárvizsgáló bizottság elnöke értesíti az érdekelteket rajztanárjelöltek és ideiglenes alkalmazott rajztanítókat, kik a f. 1883.84. tanév végével a szabadkézi rajzolásból tankepesítő vizsgálatot tenni kívánnak, hogy a vizsgálat megindítását czélzó, szabályszerűen bélyegelt (50 kr.) kérvények hozzá (Sugár-út, 83. sz. a.) folyó évi április hó 15-ikéig küldendők be.

≈ A KIRÁLY ÉLETNAGYSÁGÚ ARCZKÉPÉT Angeli bécsi tanár elkészítette. E kép a bécsi új városház nagy tanácstermet fogja díszíteni; jelenleg a bécsi képzőművészeti akadémiában van kiállítva.

≈ A FESTŐK KIRÁNDULÁSA már végleg el van határozva; az idő pedig június hó végére vagy július hó elejére van kitűzve.

≈ AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya e hó 2-án a tagoknak élénk részvétele mellett, több nagyobb érdekű ügy fölött tanácskozott. A Keleti Gusztáv által előterjesztett igazgatósági jelentésből kiemeltük, hogy a műcsarnokban most folyamatban levő kiállítást, márczius 16-tól, a megnyitás napjától márczius hó 31-ig 2887 személy látogatta; az igazgatóság reméli, hogy a még hátralevő rövid időn át, a meddig MAX GABRIEL képei láthatók lesznek, a közönség sűrűbben fog megjelenni, mind eddig. E képek elküldése után, néhány új festményrel megújítva, a kiállítást még április hó végéig hagyják nyitva. Érdeket fog annak kölcsönözni WILBERG-nek néhány nagyobb szabású római tájképe s a hazai festők részéről bejelentett újabb művek. Az igazgatóság arra törekedvén, hogy az év elejére külön kiállításra alkalmas kiváló műveket szerezzen, SIEMIRADSKY hiruven lengyel művésznek »Így orosz főnök tetemének elégetése a X. században« című festménye iránt egy berlini műáros ezéggel tárgyalást folytatott, de miután az ezért 4 hétre követelt 2000 márkára menő bérösszeg viszonyainknak meg nem felel, az alkudozás kedvező eredményre nem vezethet.

tett. Az igazgató bemutatta egyszersmind Sedlmayernek a hozzá intézett kérdésre adott s az ülést megelőzőleg érkezett választát, mely szerint MUNKÁCSY MIHÁLY »Consummatum est« című festményét saját kiállítási termében május, június és július hónapokon át fogja kiállítani s csak ezen idő után lesz az hozzá küldhető. Az igazgatóság ehhez képest fogja az őszi kiállítás határnapjait megszabni. Bejelenti továbbá az igazgatást, hogy a művészeti bizottság véleménye alapján a társulat által kiadandó fémülapokul a legközelebbi időre Munkácsy Mihálynak saját műtermét ábrázoló festménye és »Milton«-ja kitűnő művészek által készített rézkarcokban fognak kiosztani; LIGETI Antal »Vajda-Hunyad« című festményének heliogravure után tervezett sokszorosítása, miután ahhoz egy hosszabb időt igénylő közvetítő rajznak készítése szükséges, egyelőre tartalékol fog szolgálni. — Az igazgatósági jelentés helyeslőleg tudomásul vétetett. A választmány ezután a folyó évi őszi kiállítás alkalmára kitűzendő pályadíjakat illető hirdetésekre trévn át, azok elseje: a társulat által kitűzött 200 darab 4 frtos aranyból álló művészeti nagy díjra nézve, Ipolyi Arnold elnök, utalva a közgyűlési beszédben tett nyilatkozatára is, indítványozza, hogy ez a díj — mely nálunk »salon-díj« jelentőségével bír — ez évben is és jövőre is oly értelemben adassék ki, mint az első kiosztás alkalmával, tudniillik, hogy ne csak egyes műfajokra szoríttassék, mi által a kitüntetés jelentőségéből sokat veszítene, sőt gyakran a legkiválóbb művek kénytelen mellőzése is vezetne, de pályázhasznának arra mindenkor úgy a festészet, mint a szobrászati s metszet-művek egyaránt. Ezen indítvány beható megvitatás után elfogadtatott. — A Munkácsy Mihály alapítványából a folyó évre esedékes 6000 franknyi ösztöndíjra nézve a mesternek egy legközelebbi érkezett levelét olvasta fel a titkár, mely szerint a díj jövő tavasszal volna kiosztandó, hogy a pályanyertes még ugyanaz évben kezdhesse meg tanulmányait, s másrészt az olajszínezékek kizárásával csupán kész festmények fognak a pályázatban részt vehetni, mert »a kész képek, ugymond Munkácsy, ha tökéletlenebbek is, határozottabb fogalmat nyújtanak mind az illetők tehetségéről, mind pedig azok képzettségi stádiumáról«. A választmány, hogy az adományozó mester kívánásának megfelelően, másrészt pedig, hogy az őszi kiállítást ugyszólván legfőbb érdekétől meg ne foszssa: azon megoldási módot fogadta el, hogy a Munkácsy-díjra beadott pályaművek ősszel lesznek jövőre is kiállítandók; akkor fogja a három legkiválóbbat az itteni jury kiválasztani, de a pályadíj odaítélése végett e három művet tavasszal fogják Munkácsynak Párisba megküldeni. Ezen értelemben a jövő őszi kiállításra a következő díjak tűzettek ki: 1. A társulati 200 darab 4 frtos aranyból álló művészeti nagy díj; festészet, szobrászati vagy metszet-művekre. 2. A társulat elnöke, Ipolyi Arnold püspök által adományozott 500 frtos díj: történelmi képek vagy olajszínezékek. 3. A Tárkányi Béla apát és egri kanonok által adományozott 500 frtos díj: vallási és egyházi tárgyú olajfestményekre, olajszínezékekre vagy akár kész oltárképekre. 4. A Munkácsy Mihály alapítványából ez évre esedékes 6000 frankos ösztöndíj olajba festett kész történelmi vagy életképekre. Végül 5. A Ráth-féle alapítványból ez évre eső 300 frtból álló díj: táj-, állat- vagy csendéletképekre.

≈ AZON TÁRGYAK és értesülések halmaza, melyek érdeke a héttel elmulik, — a miért is közlésüket későbbre halasztani nem lehet — e héten kiszorították a »TAVASZI MŰKIÁLLITÁSRÓL« szölv második cikkinet. E cikket tehát a jövő héten fogjuk közlé tenni.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érdmekkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárak Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Legújabb zeneművek:

»Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS JENŐ. — Ára 1 fit.

»Csókon szerzett völegény« összes dalai, szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 fit 50 kr.

»Tempefői« magyar dalmű kivonata, szerző: ERKEL ELEK. — Ára 1 fit 80 kr.

Kaphatók a »Harmonia« zeneműkereskedésben, (váci-utca 3.).

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

- Bartay János, nemzeti zenédei t. váci-u. 10
 Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
 Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
 Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
 Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Ferencz-József rakpart 18.
 Klínger Sándor, sugár-ut 23 III. em. 9. ajtó
 Kont Ilona, sugár-ut 60., földszint.
 Koschir János, sugár-ut 95. I. em. 18. a.
 Major J. Gyula, váci-körut 17.
 Rausch Károly, nemz. zenédei tan., Hunyady-utca 3.
 Schütze Rezső, nemz. zenédei tanár, nagykorona-utca 4.
 Siposs Antal, magánzeneakadémia tulajdonosa, Kecskeméti-utca »Geiste-ház.
 Somogyi Mór, sugár-ut 116. I. em
 Vajdaly Béla, nemz. zenédei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM és ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

- Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
 Igerics Katalin, Lipót-utca 6
 Passy Cornet Adél, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeum-körut 21.
 Schmidt József, Lipót-utca 19

ZENESZERZÉS.

- Breisach Izidor, váci-körut 29. III. em. 8.
 Erney József, kerepesi-ut 24.
 Major J. Gyula, váci-körut 17.
 Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

- Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
 Kis Péter, nemz. zenédei tanár, Sándor-u. 5.
 Mészáros Imre, tüzoltó-utca 10.

Schmidt Ferencz
 Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
 Rövid salon, diófaból
 fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.

J. Heitzmann és fia
 cs. kir. udvari zongoragyáros.

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gondokatanár

lakezime
 megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton
 zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett »Diminutiv« zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érdmek.

EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólrhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa
 fekete
 kereszt-hurozott és egyszerű.

Nemecske József

Mignon

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a »Harmonia« zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakcímei

megtudható a »Harmonia« zeneműkereskedésben.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

Megvakult tükrök újra befödhetnek

Prager Zsigm. és Társa
 fűkőrgyárában

IV. Lipót-utca 33. sz.

hol egyéb javítások is eszközöltnének.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

MAGYAR-FRANCZIA
 BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett tőke	4.000.000— fit
Ágio-tartalékalap	707.200— »
Rendelkezési és nyereség-tartalékalap	424.821.03 »
Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	80.000— »
Díjtartalékok	1.049.936.02 »

A díjak jutányosak.

Előforduló káresek gyorsan és pontosan felvételnek és kifizettetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben

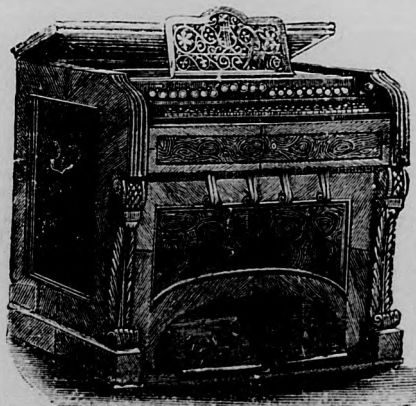
BUDAPEST, IV. VÁROSHÁZTÉR 1. SZ.

és nemkülönben a társaságnak az osztr.-magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és alügynökségei.

Szállítmány-biztosítás.

Tűzkár elleni biztosítás.

Biztosítás jegyár esetéig.

A legkitünőbb
 HARMONIUMOK
 Tietz Péterutóda
 Kotykiewicz Teofil
 gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.